

§ 3.12 Θεώρημα

Κάθε πλευρά τριγώνου είναι μικρότερη από το άθροισμα των δύο άλλων και μεγαλύτερη από τη διαφορά τους.

Απόδειξη:

Έστω τρίγωνο ΑΒΓ. Θα αποδείξουμε αρχικά ότι $\alpha < \beta + \gamma$.

Γι' αυτό προεκτείνουμε την πλευρά ΒΑ, προς το Α κατά τμήμα ΑΔ = ΑΓ.

Τότε το τρίγωνο ΑΓΔ είναι ισοσκελές οπότε $\hat{\Lambda} = \hat{\Gamma}_1$ (1).

Η ΓΑ είναι εσωτερική ημιευθεία της γωνίας ΒΓΔ, οπότε $\hat{\Gamma}_1 < \widehat{B\Gamma\Delta}$ (2).

Από (1) και (2) παίρνουμε $\hat{\Lambda} < \widehat{B\Gamma\Delta}$, από την οποία σύμφωνα με το θεώρημα της §3.11 προκύπτει ότι $B\Gamma < B\Delta$

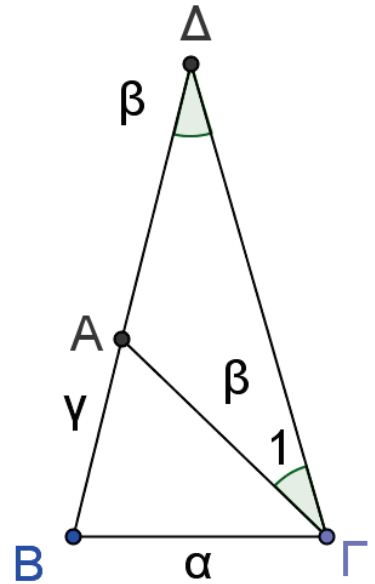
$$B\Gamma < B\Delta \Leftrightarrow B\Gamma < BA + A\Delta \Leftrightarrow \alpha < \gamma + \beta \Leftrightarrow \alpha < \beta + \gamma$$

• Όμοια συμπεραίνουμε ότι $\beta < \gamma + \alpha$ και $\gamma < \alpha + \beta$.

Από τις ανισότητες αυτές, αντίστοιχα προκύπτει ότι $\alpha > \beta - \gamma$, αν $\beta \geq \gamma$ ή

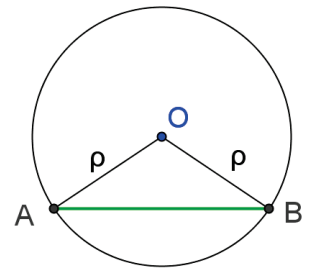
$\alpha > \gamma - \beta$, αν $\gamma \geq \beta$, δηλαδή και στις δύο περιπτώσεις ισχύει το ζητούμενο. Επομένως:

$$\beta - \gamma < \alpha < \beta + \gamma, \quad \beta \geq \gamma$$

Πόρισμα

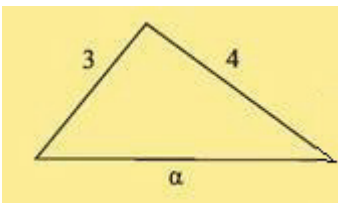
Κάθε χορδή κύκλου είναι μικρότερη ή ίση της διαμέτρου.

Κ2. Για το τρίγωνο του παρακάτω σχήματος ισχύει:

α. $\alpha = 7$ β. $\alpha = 1$ γ. $1 < \alpha < 7$ δ. $\alpha > 7$ ε. $0 < \alpha < 1$

Κυκλώστε το γράμμα της σωστής απάντησης και αιτιολογήστε την απάντησή σας.

Απάντηση:

Από την τριγωνική ανισότητα

$$4 - 3 < \alpha < 4 + 3 \Leftrightarrow 1 < \alpha < 7$$

K3. Υπάρχει τρίγωνο ABΓ με $\alpha = \frac{\gamma}{3}$ και $\beta = \frac{3\gamma}{5}$; Δικαιολογήστε την απάντησή σας.

Απάντηση:

Από την $\alpha = \frac{\gamma}{3}$ συμπεραίνω ότι $\alpha < \gamma$ και από την $\beta = \frac{3\gamma}{5}$ προκύπτει ότι $\beta < \gamma$.

Αρα η γ είναι η μεγαλύτερη πλευρά του τριγώνου οπότε πρέπει: $\gamma < \alpha + \beta$.

$$\alpha + \beta = \frac{\gamma}{3} + \frac{3\gamma}{5} = \frac{5\gamma}{15} + \frac{9\gamma}{15} = \frac{14\gamma}{15} < \gamma$$

Αρα δεν υπάρχει τρίγωνο με δοσμένες πλευρές.

Εφαρμογή 1^η ii)

Αν Μ είναι ένα εσωτερικό σημείο ενός τριγώνου ABΓ, να αποδειχθεί ότι:

$$BM + MG < BA + AG$$

Λύση:

Εστω Δ το σημείο τομής της προέκτασης του ΒΜ με την ΑΓ.

Με εφαρμογή της τριγωνικής ανισότητας στο τρίγωνο ΑΒΔ έχουμε:

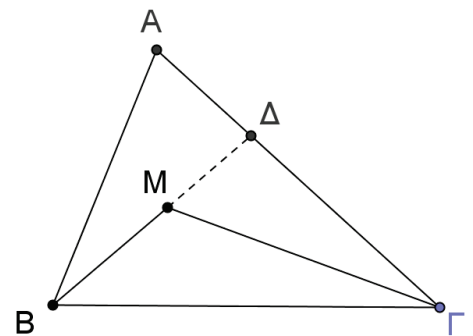
$$BD < BA + AD \Leftrightarrow BM + MD < BA + AD \quad (1)$$

Με εφαρμογή της τριγωνικής ανισότητας στο τρίγωνο ΔΜΓ έχουμε:

$$MG < MD + DG \quad (2)$$

Προσθέτοντας κατά μέλη τις σχέσεις (1) και (2) βρίσκουμε:

$$BM + \cancel{MD} + MG < BA + AD + \cancel{MD} + DG \Leftrightarrow BM + MG < BA + AD + DG \Leftrightarrow BM + MG < BA + AG$$

E10. Οι κωμοπόλεις K₁, K₂, K₃ απέχουν από τη πόλη Π (παρακάτω σχήμα), αποστάσεις 7, 6 και 10 km αντίστοιχα. Ένα αυτοκίνητο ξεκινάει από την κωμόπολη K₁ και ακολουθώντας τη διαδρομή K₁K₂K₃K₁ επιστρέφει στην K₁. Ο χιλιομετρής του γράφει ότι για αυτή τη διαδρομή διήνυσε απόσταση 48 km. Είναι αυτό δυνατόν; Δικαιολογήστε την απάντησή σας.

Λύση:

Με εφαρμογή της τριγωνικής ανισότητας στα τρίγωνα ΠΚ₁K₂,

ΠΚ₁K₃, ΠΚ₂K₃ παίρνουμε αντίστοιχα:

$$K_1K_2 < K_1\Pi + \Pi K_2 \Leftrightarrow K_1K_2 < 7 + 6 \Leftrightarrow K_1K_2 < 13$$

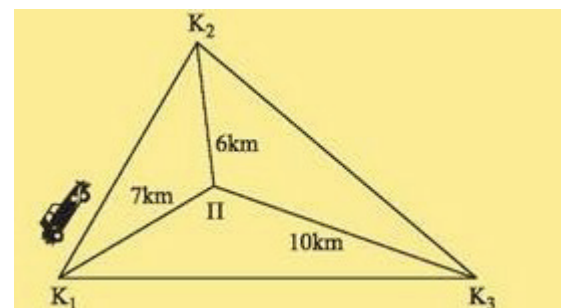
$$K_2K_3 < K_2\Pi + \Pi K_3 \Leftrightarrow K_2K_3 < 6 + 10 \Leftrightarrow K_2K_3 < 16$$

$$K_1K_3 < K_1\Pi + \Pi K_3 \Leftrightarrow K_1K_3 < 7 + 10 \Leftrightarrow K_1K_3 < 17$$

Προσθέτοντας αυτές τις ανισότητες κατά μέλη βρίσκουμε:

$$K_1K_2 + K_2K_3 + K_1K_3 < 13 + 16 + 17 \Leftrightarrow K_1K_2 + K_2K_3 + K_1K_3 < 46$$

Επομένως ο χιλιομετρής θα έπρεπε να γράψει απόσταση μικρότερη του 46 και όχι 48.

A3. Δίνεται τρίγωνο ΑΒΓ με ΑΒ<ΑΓ και η διάμεσος ΑΜ. Να αποδείξετε ότι:

i) $\hat{B}\hat{A}M > M\hat{A}\hat{\Gamma}$,

ii) $\frac{\beta - \gamma}{2} < \mu_\alpha < \frac{\beta + \gamma}{2}$

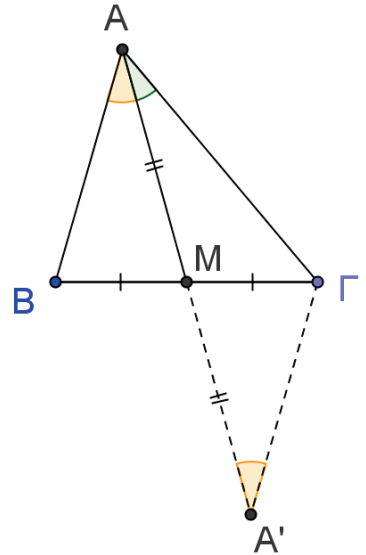
iii) $\mu_\alpha + \mu_\beta + \mu_\gamma < 2\tau$

Λύση:

Προεκτείνουμε την διάμεσο κατά $MA' = AM$ και φέρνω και την Α'Γ .

Τα τρίγωνα ΑΜΒ και Α'ΜΓ έχουν

$$\left. \begin{array}{l} MA' = AM \\ BM = M\Gamma \\ \hat{M}_1 = \hat{M}_2 \end{array} \right\} \Rightarrow \text{είναι ίσα οπότε } AB = \Gamma A' \text{ και } \hat{B}\hat{A}M = M\hat{A}\hat{\Gamma}$$

i) Αφού μας δίνεται ΑΓ>ΑΒ και ΑΒ = ΓΑ' θα είναι ΑΓ > ΓΑ' οπότε τρίγωνο

Α'ΓΑ από το § 3.11 Θεώρημα έχουμε: $M\hat{A}\hat{\Gamma} > M\hat{A}\hat{G}$ από την οποία

προκύπτει λόγω της $\hat{B}\hat{A}M = M\hat{A}\hat{\Gamma}$ ότι $\hat{B}\hat{A}M > M\hat{A}\hat{G}$

ii) Με εφαρμογή της τριγωνικής ανισότητας στο τρίγωνο Α'ΓΑ παίρνουμε:

$$A\Gamma - \Gamma A' < AA' < A\Gamma + \Gamma A' \Leftrightarrow A\Gamma - AB < AA' < A\Gamma + AB \Leftrightarrow \beta - \gamma < 2\mu_\alpha < \beta + \gamma \Leftrightarrow$$

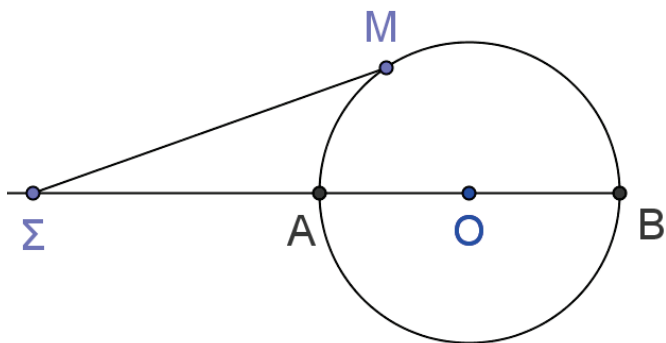
$$\frac{\beta - \gamma}{2} < \frac{2\mu_\alpha}{2} < \frac{\beta + \gamma}{2} \Leftrightarrow \frac{\beta - \gamma}{2} < \mu_\alpha < \frac{\beta + \gamma}{2}$$

iii) Σύμφωνα με το ii)

$$\mu_\alpha < \frac{\beta + \gamma}{2}, \quad \mu_\beta < \frac{\alpha + \gamma}{2}, \quad \mu_\gamma < \frac{\alpha + \beta}{2} \text{ και με πρόσθεση κατά μέλη παίρνουμε:}$$

$$\mu_\alpha + \mu_\beta + \mu_\gamma < \frac{\beta + \gamma}{2} + \frac{\alpha + \gamma}{2} + \frac{\alpha + \beta}{2} \Leftrightarrow \mu_\alpha + \mu_\beta + \mu_\gamma < \alpha + \beta + \gamma \Leftrightarrow \mu_\alpha + \mu_\beta + \mu_\gamma < 2\tau$$

A4. Έστω κύκλος (O,R) διαμέτρου AB και σημείο Σ της ημιευθείας OA . Για κάθε σημείο M του κύκλου να αποδειχθεί ότι $\Sigma A \leq \Sigma M \leq \Sigma B$. (Το τμήμα ΣA λέγεται απόσταση του Σ από τον κύκλο).

Λύση:

Αφού το Σ είναι εξωτερικό σημείο του κύκλου ισχύει $\Sigma O >$ ακτίνα του κύκλου οπότε $\Sigma O > OM$.

Αν τα Σ, O, M δεν είναι συνευθειακά, με εφαρμογή της τριγωνικής ανισότητας στο τρίγωνο ΣOM έχουμε:

$$\Sigma O - OM < \Sigma M < \Sigma O + MO \Leftrightarrow \Sigma O - OA < \Sigma M < \Sigma O + OB \Leftrightarrow \Sigma A < \Sigma M < \Sigma B$$

Αν $M \equiv A$ τότε: $\Sigma A = \Sigma M < \Sigma B$

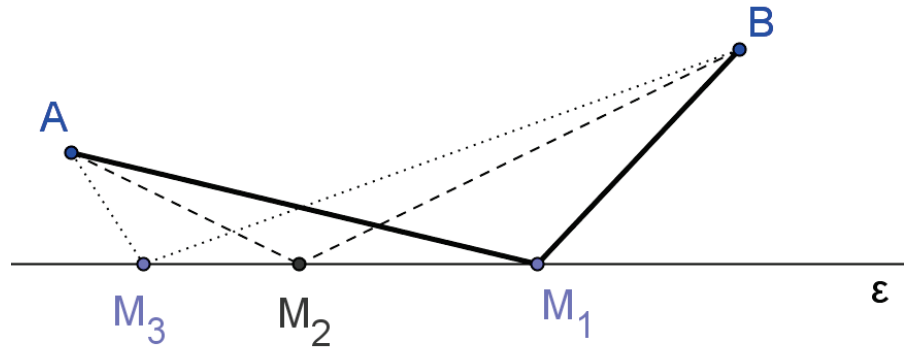
Αν $M \equiv B$ τότε: $\Sigma A < \Sigma M = \Sigma B$

ΕΦΑΡΜΟΓΗ 4η

Δίνεται μια ευθεία ϵ , δύο σημεία A, B προς το ίδιο μέρος της. Αν πάρουμε διάφορα σημεία $M_1, M_2, M_3, \dots$ πάνω στην ϵ , τότε το άθροισμα των αποστάσεών τους από τα A και B $M_1A + M_1B$ παίρνει διάφορες τιμές.

Για ποιά θέση του M το άθροισμα $MA + MB$ παίρνει τη μικρότερή του τιμή;

Λύση:

Φέρνουμε το συμμετρικό A' του A ως προς την ϵ .

Τότε η ϵ είναι μεσοκάθετη του $A'A$, οπότε $MA = MA'$ και επομένως $MA + MB = MA' + MB$ **(1)**.

▪ Αν το M δεν είναι σημείο του τμήματος $A'B$, από το τρίγωνο $MA'B$ (τριγωνική ανισότητα) έχουμε:

$$MA' + MB > A'B \quad \mathbf{(2)}$$

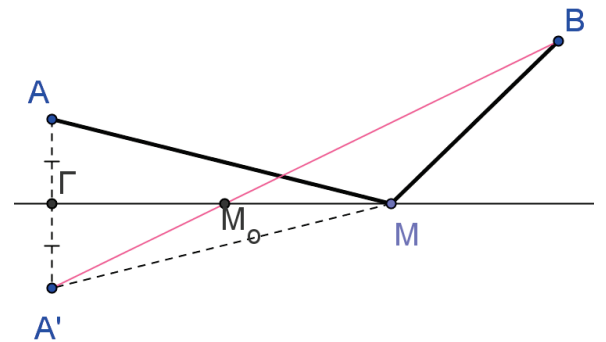
▪ Αν το M είναι σημείο του τμήματος $A'B$ έχουμε: $MA' + MB = A'B$ **(3)**

Αρα σε κάθε περίπτωση (συνδυάζοντας τις (2) και (3)) ισχύει:

$$MA' + MB \geq A'B \quad \text{οπότε λόγω της (1) έχουμε:}$$

$$MA + MB \geq A'B$$

Αρα η μικρότερη τιμή που μπορεί να πάρει το $MA + MB$ είναι $A'B$ και αυτή επιτυγχάνεται όταν το M είναι το σημείο τομής της $A'B$ με την ευθεία ϵ .

Σ1. Έστω κυρτό τετράπλευρο ΑΒΓΔ και Ο εσωτερικό σημείο του.

i) Να αποδείξετε ότι:

$$OA+OB+OG+OD > \frac{AB+BG+GD+DA}{2}$$

ii) Για ποια θέση του Ο το άθροισμα $OA + OB + OG + OD$ γίνεται ελάχιστο;

Λύση:

i) Με εφαρμογή της τριγωνικής ανισότητας στα τρίγωνα ΑΟΒ, ΒΟΓ, ΓΟΔ και ΔΟΑ παίρνουμε αντίστοιχα: $AB < OA+OB$, $BG < OB+OG$, $GD < OG+OD$, και $AD < OA+OD$, από τις οποίες με πρόσθεση κατά μέλη προκύπτει:

$$AB+BG+GD+DA < OA+OB+OB+OG+OG+OD+OD+OA \Leftrightarrow AB+BG+GD+DA < 2OA+2OB+2OG+2OD \Leftrightarrow$$

$$AB+BG+GD+DA < 2(OA+OB+OG+OD) \Leftrightarrow \frac{AB+BG+GD+DA}{2} < OA+OB+OG+OD \Leftrightarrow$$

$$OA+OB+OG+OD > \frac{AB+BG+GD+DA}{2}$$

ii) Αν το Ο δεν είναι σημείο της ΑΓ, από το τρίγωνο ΑΟΓ προκύπτει ότι :

$OA + OG > AG$ και αν το Ο είναι σημείο της διαγωνίου ΑΓ θα είναι $OA + OG = AG$. Αρα σε κάθε περίπτωση ισχύει $OA + OG \geq AG$ **(1)** και το άθροισμα $OA + OG$ γίνεται ελάχιστο όταν γίνεται ίσο με ΑΓ το οποίο συμβαίνει όταν Ο σημείο της ΑΓ.

Αν το Ο δεν είναι σημείο της ΒΔ, από το τρίγωνο ΒΟΔ προκύπτει ότι :

$OB + OD > BD$ και αν το Ο είναι σημείο της διαγωνίου ΒΔ θα είναι $OB + OD = BD$. Αρα σε κάθε περίπτωση ισχύει $OB + OD \geq BD$ **(2)** και το άθροισμα $OB + OD$ γίνεται ελάχιστο όταν γίνεται ίσο με ΒΔ το οποίο συμβαίνει όταν Ο σημείο της ΒΔ.

Αθροίζοντας τις **(1)** και **(2)** έχουμε:

$$OA + OG + OB + OD \geq AG + BD \Leftrightarrow OA + OB + OG + OD \geq AG + BD$$

δηλαδή η ελάχιστη τιμή του $OA + OB + OG + OD$ είναι $AG + BD$ και συμβαίνει όταν το Ο είναι σημείο της ΑΓ και της ΒΔ δηλαδή όταν το Ο είναι σημείο τομής των διαγωνίων $O \equiv K$

Σ2. Σε τρίγωνο ABΓ (AB<AΓ) προεκτείνουμε τις πλευρές BA και ΓA προς το μέρος του A κατά τμήματα AΔ=AΓ και AE=AB αντίστοιχα. Η ευθεία ΔE τέμνει την ευθεία BΓ στο σημείο M. Να αποδείξετε ότι:

- i) το τρίγωνο MBE είναι ισοσκελές,
- ii) η διχοτόμος της BME διέρχεται από το σημείο A.

xc

Σ3. Έστω O το σημείο τομής των διαγωνίων ενός κυρτού τετραπλεύρου ABΓΔ. Να αποδείξετε ότι:

- i) κάθε διαγώνιος είναι μικρότερη της ημιπεριμέτρου του τετραπλεύρου,
- ii) $AΓ+BΔ>AB+ΓΔ$ και $AΓ+BΔ>AΔ+BΓ$,
- iii) το άθροισμα των διαγωνίων είναι μεγαλύτερο της ημιπεριμέτρου του τετραπλεύρου και μικρότερο της περιμέτρου του τετραπλεύρου.

Λύση:

i) Στο τρίγωνο ABΓ από την τριγωνική ανισότητα έχουμε:

$$AΓ < AB + BΓ$$

Στο τρίγωνο AΔΓ από την τριγωνική ανισότητα έχουμε:

$$AΓ < AΔ + ΔΓ$$

Αθροίζοντας κατά μέλη τις (1) και (2) έχουμε:

$$AΓ + AΓ < AB + BΓ + AΔ + ΔΓ \Leftrightarrow 2AΓ < 2\tau \Leftrightarrow AΓ < \tau$$

όπου με τ συμβολίζουμε την ημιπερίμετρο του τετραπλεύρου και με 2τ την περιμέτρό του.

ii) Στο τρίγωνο AOB από την τριγωνική ανισότητα έχουμε:

$$AO + OB > AB \quad (3)$$

Στο τρίγωνο ΔΟΓ από την τριγωνική ανισότητα έχουμε:

$$ΔO + OΓ > ΔΓ \quad (4)$$

Προσθέτοντας κατά μέλη τις (3) και (4) προκύπτει:

$$AO + OB + ΔO + OΓ > AB + ΔΓ \Leftrightarrow AO + OΓ + OB + ΔO > AB + ΔΓ \Leftrightarrow AΓ + BΔ > AB + ΔΓ \quad (5)$$

Στο τρίγωνο AOD από την τριγωνική ανισότητα έχουμε:

$$AO + OD > AD \quad (6)$$

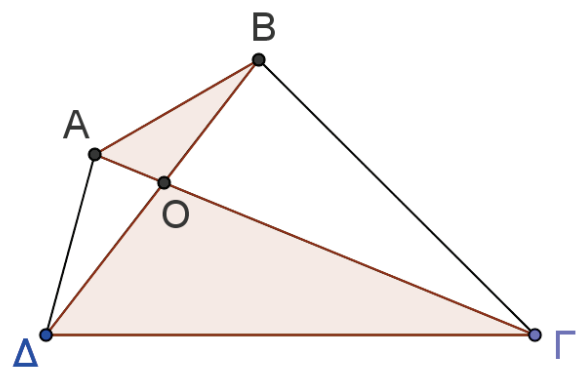
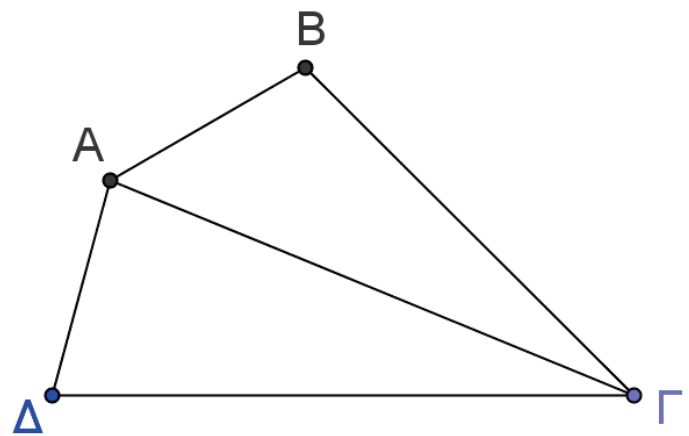
Στο τρίγωνο BOG από την τριγωνική ανισότητα έχουμε:

$$BO + OΓ > BΓ \quad (7)$$

Προσθέτοντας κατά μέλη προκύπτει:

4ο φυλλάδιο τριγωνική ανισότητα ΛΥΣΕΙΣ.docx

Αθανασίου Δημήτρης (Μαθηματικός) asepfreedom@yahoo.gr peira.gr

$$AO+OD+BO+OG > AD+BG \Leftrightarrow AO+OG+BO+OD > AD+BG \Leftrightarrow AG+BD > AD+BG \text{ (8)}$$

Προσθέτοντας κατά μέλη τις (5) και (8) έχουμε:

$$\text{iii) } 2AG + 2BD > AB + BG + GD + DA \Leftrightarrow 2(AG + BD) > AB + BG + GD + DA \Leftrightarrow$$

$$AG + BD > \frac{AB + BG + GD + DA}{2}.$$

Σχόλιο §3.12 Γενικότερα ισχύει Το ευθύγραμμο τμήμα AB είναι μικρότερο από κάθε τεθλασμένη § 2.20 γραμμή που έχει άκρα τα A και B .

Σ4. Στο εσωτερικό ορθής γωνίας $x\hat{O}y$ θεωρούμε σημείο Γ και στις πλευρές της Ox, Oy τα σημεία A, B αντίστοιχα. Να αποδείξετε ότι η περίμετρος του τριγώνου $AB\Gamma$ είναι μεγαλύτερη από $2OG$.

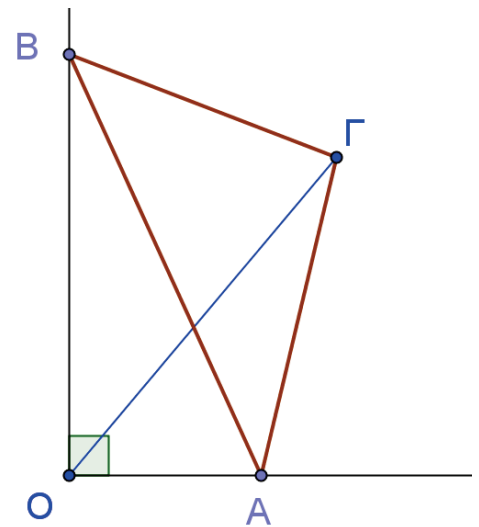
Λύση:

Σκέψη: Σκεφτόμαστε πως μπορούμε να δημιουργήσουμε ένα τμήμα ίσο με $2OG$.

- Μια ιδέα είναι αυτή του βιβλίου να δημιουργήσει δύο «αντίγραφα» του OG με κοινό άκρο το O και να δείξει ότι είναι συνευθειακά.

- Μια άλλη ιδέα, η πιο αυθόρμητη και πιο απλή είναι να προεκτείνουμε το GO και να πάρουμε σημείο Γ' ώστε $\Gamma'O=OG$.

Προσπαθούσα να δώ γιατί μια τέτοια ιδέα δεν θα ήταν αποτελεσματική (αφού δεν την χρησιμοποιεί το σχολικό) αλλά κατέληξα ακριβώς στο αντίθετο. Και λύση δίνει που είναι μάλιστα και πιο απλή.

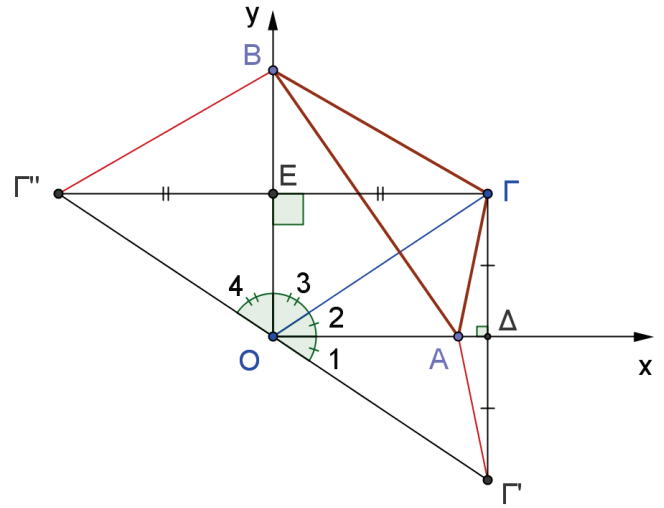

1^η Λύση σχολικού

Από το Γ φέρνουμε την κάθετη στην Ox , που την τέμνει στο σημείο Δ και παίρνουμε τμήμα $\Gamma\Delta = \Gamma\Delta$ (το $\Gamma\Delta$ λέγεται συμμετρικό του Γ ως προς Ox). Αφού η Ox μεσοκάθετος του $\Gamma\Gamma'$ ισχύει $A\Gamma' = A\Gamma$ και $O\Gamma' = O\Gamma$.

Από το Γ φέρνουμε την κάθετη στην Oy , που την τέμνει στο σημείο E και παίρνουμε τμήμα $\Gamma''E = \Gamma E$ (το $\Gamma''E$ λέγεται συμμετρικό του Γ ως προς Oy). Αφού η Oy μεσοκάθετος του $\Gamma\Gamma''$ ισχύει $B\Gamma'' = B\Gamma$ και $O\Gamma'' = O\Gamma$.

► Θα δείξουμε ότι η $\Gamma'\hat{O}\Gamma''$ είναι ευθεία. Για αυτό αρκεί να δείξουμε ότι $\Gamma'\hat{O}\Gamma'' = 180^\circ$

- Στο ισοσκελές τρίγωνο $\Gamma'O\Gamma$ το ύψος OD είναι και διχοτόμος άρα $\hat{O}_1 = \hat{O}_2$
- Στο ισοσκελές τρίγωνο $\Gamma''O\Gamma$ το ύψος OE είναι και διχοτόμος άρα $\hat{O}_3 = \hat{O}_4$

Οπότε:

$$\Gamma'\hat{O}\Gamma'' = \hat{O}_1 + \hat{O}_2 + \hat{O}_3 + \hat{O}_4 = 2\hat{O}_2 + 2\hat{O}_3 = 2(\hat{O}_2 + \hat{O}_3) = 2 \cdot 90^\circ = 180^\circ$$

Άρα το $\Gamma'\Gamma''$ είναι ευθύγραμμο τμήμα.

Από σχόλιο του σχολικού βιβλίου § 3.12 γνωρίζουμε ότι:

«Γενικότερα ισχύει το ευθύγραμμο τμήμα AB είναι μικρότερο από κάθε τεθλασμένη γραμμή που έχει άκρα τα A και B .»

Άρα $\Gamma''\Gamma' < \Gamma''B + BA + A\Gamma' = \Gamma B + BA + A\Gamma =$ περίμετρος του $AB\Gamma$

2^η Λύση

Παίρνουμε το συμμετρικό Γ' του Γ ως προς O καθώς και το συμμετρικό A' του A ως προς O .

Είναι $\Gamma\Gamma' = 2O\Gamma$ και $A'B = AB$ (το τρίγωνο $A'BA$ είναι ισοσκελές αφού το ύψος είναι και διάμεσος).

Επίσης $A'B = AB$ αφού τα τρίγωνα $A'O\Gamma'$ και $AO\Gamma$ είναι ίσα (ΠΓΠ).

Άρα από το σχόλιο του σχολικού βιβλίου § 3.10 έχουμε:

$\Gamma\Gamma' < \Gamma'A' + A'B + BA = \Gamma A + BA + \Gamma A =$ περίμετρος του $AB\Gamma$

